

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za tuzemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglas po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3112

Še nekaj iz stanovskega gospodarstva

V prvih povojnih letih je našel slovenski učitelj vse polno dela in brig za strokovno ureditev našega šolstva. Pisal je šolske liste, popravil in sestavljal nove čitanke, prirejal priročne učbenike in skrbel za natis raznih pomembnih knjig. Zastarele in nemško pobarvane učne načrte je bilo treba popraviti, spopolniti in naši narodni državi primerno prikrojiti.

Niso bili mali in ne lahki posli, katere je v par letih vršil in uspešno dovršil. Treba mu je bilo poseči na narodno, socialno in obrambno polje. Sokol in gasilec, vrtnar in sadjar, pevec in dramski igralec, zadrugar in predavatelj, vsi ti so ga klicali v svoje vrste, prosili in želeli njegove pomoči. Nikjer ni odrek! Ni čudno, če mu je celo zakonodajalec priznal in odločil — za delo — v šolskem zakonu posebno stališče in poveril koščično nalogo v službi izvenšolske narodne izobrazbe.

Idealist — učitelj se je z zaviranimi rokavi vrgel na delo, potil in garal na desno in levo, od zore do mraka, danes, jutri in v naprej. Delal je in delal, ker je hotel osrečiti ves narod, ker je hotel s pridnostjo in trudom priboriti prav vsem boljšo bodočnost. Ne smemo pozabiti, da se je to vršilo v onih časih, ko so vojni dobičkarji in povojni verižniki razmetavali milijone za šampanjec, ljubezen in luksuz.

Učitelj je delal veliko, pomagal kjerkoli so ga klicali, potrebovali, povsodi rade volje in nesebično. V svojem velikem navdušenju ni nikogar prezrl, nikogar pozabil.

Pač! Pozabil je — na se in na svojo družino.

V letu 1926. se je ustanovil v stanovski organizaciji gospodarski svet. Ta naj bi bil organiziral, poglobil in vodil vse stanovsko gospodarstvo. Zaradi pomanjkljive sestave ni bilo zaželenih uspehov. V letu 1931. je vodstvo JUU sekcija Ljubljana rešilo to vprašanje na bolj zadovoljiv in srečen način, to je: v gospodarski svet naj pošlje vsaka stanovsko-gospodarska edinicca svojega zastopnika, vodstvo organizacije pa svoje zastopnike. Vsi ti so se po svojem zastopstvu in osebnem zanimanju močno zainteresirani na splošnem in dobrem uspevanju posameznih kakor tudi skupnih gospodarskih ustanov.

Gospodarski svet, ki je na svoji prvi seji 2. aprila 1932 dobil svoje vodstvo, se je od tedaj sestajal vsako leto, tudi po večkrat in ima do danes zaznamovati že precej lepih uspehov, saj so ravno na teh sejah posamezni zastopniki dobili mnogo nasvetov in novih smernic, katere so realizirali v svojih gospodarskih edinicah.

Gospodarski svet je na svoji seji 29. septembra 1935 poudaril veliko važnost te institucije v gospodarskem smislu ravno s tem, ko je nanovo vzpostavil stalno tajništvo in imenoval sposobnega tovariša za tajnika. Delo naj se opravlja za daljšo dobo enotno in smoteno po načrtu kakor ga predpisuje pravilnik za gospodarski svet.

Že pri površnem pregledu naših gospodarskih ustanov vidimo, da so vse — razven Obmorskega doma v Omišlju — registrirane zadruge. To je danes najbolj priljubljena in najbolj varna oblika za vsako gospodarsko udejstvovanje. Zadruge imajo že po združnem zakonu predpisano delo, vodstvo nosi veliko odgovornost, vse dobrine se pa razdeljuje enakomerno med vse člane. Zadruge so popolnoma samostojne. Člani — združniki v naših gospodarskih edinicah so izključno samo pripadniki učiteljskega stanu; izjem je zelo malo in le v Učiteljski samopomoči v Ljubljani. Vse te ustanove so po imenu in po svoji sestavi res prave učiteljske gospodarske enote. Jasno je, da ima naša stanovska organizacija pravico in dolžnost nadzirati te zadruge v tem smislu, da vršijo svoje naloge v prid članstva in vsega stanu. Ime samo ne zadostuje, treba je resnega in pravega dela ter usmerjenosti po stanovskih zahtevah.

Stalno tajništvo gospodarskega sveta bo obnovilo vse rahle vezi, ki že obstojajo med stanovskimi združenji, združniki in stanovskim vodstvom. Stalno tajništvo bo vzpostavilo več novih in tesnejših stikov za skupno in smoteno delo, kar bo gotovo rodilo večje in boljše uspehe. S svojim preglednim gradivom, ki ga stalno tajništvo zbira in dobiva od stanovsko-gospodarskih enot in vodstva organizacije, bo izravnavalo in nadziralo gibanje članstva v gospodarskem delu po posameznih srezih, vabilo gospodarske neorganizirane v njim primerne zadruge in dobavljalo temeljite informacije vsem tistim, ki bi se hoteli z našim gospodarstvom temeljiteje baviti ali ga tudi le spoznati. Stalno tajništvo bo pomagalo gospodarskim ustanovam, zadrugarjem in onim, ki bi to radi ali morali postati.

Vsak učitelj, vsaka učiteljica bi se morala zavedati in biti dobro pripravljena da je naša rešitev le v dobrem in urejenem stanovskem gospodarstvu. To dosežemo, če se vsi oklenemo naših združenj, vsi sodelujemo in vsi sodelujemo v vseh gospodarskih vprašanjih.

Prva in najvažnejša zahteva, od katere ne smemo odstopiti, naš cilj, za katerim moramo stopati v strnjenih vrstah, je: osamosvojitve učiteljskega stanu na gospodarskem polju. Zavedajmo se velike odgovornosti do naših poklicnih naslednikov, potrudimo se, da jim bomo zapustili boljšo dediščino kot smo jo prejeli mi.

Razveseljivo dejstvo je, da se v zadnjem času oglašajo navzlic krizi in redukcijam tovariši in tovarišice po srezih v večjem številu za združne člane, zahtevajo pa pravico sodelovanja — mesta v vodstvu. Popolnoma prav: kdor v precejšnji meri nosi odgovornost pred zakonom, naj tudi sodeluje. Še dalje moramo iti! Zdržnik posejaj občne zbornice, zahtevaj točnih pojasnil, kritiziraj, nasvetuj! Pravico imaš, dolžnost tudi! Kako žalostno sliko nam podajajo oni občni zbori, kjer se vsemu samo prikimava, podobni so mrtvaškim sedminam. Zadrugo tvorijo vsi zadrugarji, jo vzdržujejo in so za njo gmotno odgovorni z deležem in jamstvom. Vodstvo zadruge je njen reprezentant na zunaj in napram oblastem. Vsak zadržnik naj v pravem času in na pravem mestu pove vse, kar ga teži, kar bi utegnilo zadrugi koristiti ali jo obvarovati pred škodo. Edino pravo mesto za take razgovore in pojasnila so občni zbori. Enkrat v letu polagajo vodstva obračun za opravljene posle, pa je premalo zanimanja, premalo udeležbe, premalo stvarnih kritik in primernih nasvetov. Zavedajte se, da ste Vi

vsji zadruga, njeno vodstvo je le Vaš pooblaščenec.

Naše stanovske zadruge imajo nizke deleže, zato jih zmore prav vsak tovariš, vsaka tovarišica. Kjer je delež malo večji znesek, n. pr. pri Učiteljski tiskarni v Ljubljani 250 Din ali pri Obmorskem domu v Omišlju 2500 Din, ga lahko poravnava v večmesečnih obrokih z malimi prispevki. Delež je in ostane last zadržnika samega.

Naše stanovsko-gospodarske zadruge so v tesni zvezi z učitelstvom. Če bi danes navedli v številkah vse gnotne koristi, ki so jih prejeli posamezniki, bi čitali velike, milijonske zneske. Prejetih moralnih dobrin številčno sploh ne moremo oceniti, pozna jih vsak učitelj, vsaka učiteljica, soproga ali vdova učiteljeva, ker jih čuti na sebi. Ob drugi priliki bom podal približen pregled stanovsko-gospodarskih uspehov v besedi, dejanju in številkah.

Nekatere naše gospodarske zadruge se prav lepo razvijajo, imajo prilično visoko število združnikov in prav zadovoljivo spolnjenje svoje obveznosti. Imamo zopet nekaj združenj, za katere se tovariši po srezih v večjem številu ne morejo ogreti. Ene kot druge imajo edino ta namen: koristiti zadržnikom in učitelstvu.

Kdor je res pravi tovariš, kdor hoče priboriti sebi, svoji družini in svojemu stanu boljše dneve, ta bo postal zadržnik v stanovsko-gospodarskih združenjih. I. K.

Nj. Vel. kraljica Marija za zaščito dece

Med najtežja in najbolj pereča socialna vprašanja naše države spada tudi vprašanje načrtne organizacije otroške zaštite. Imamo 4.611.600 otrok, ki jim je potrebna temeljita in sistematična zaštita. Da bi to veliko delo po načrtu izvedli, so nedavno ustanovili osrednjo organizacijo za zaščito dece, nekako zvezo ustanov za zaščito dece. Pri tem sodelujejo zasebna socialna in humanitarna iniciativa ter zastopniki raznih državnih in samoupravnih ustanov za zaščito dece. Organizacija bo svoje delo razpredla po vsem ozemlju države in si je dala ime »Jugoslovanska unija za zaščito dece«.

Unija je že postala član mednarodne unije v Zenevi, šteje pa nad 200 naših organizacij in druženj. V njej so tudi zastopniki ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje, prosvetnega ministrstva, ministrstva za telesno vzgojo, zastopniki vseučilišč in vseučiliških klinik, zveze mest kraljevine Jugoslavije, Rdečega križa, saveza Sokola kraljevine Jugoslavije, skavtske zveze, zdravniških druženj, protituberkuloznih lig, ženskih druženj, otroških zavetišč in posvetovalnic itd.

Na čelo Unije je stopila kot častna predsednica Nj. Vel. kraljica Marija, naša prva mati. V osrednjem odboru Unije pa so med drugim bivši ban dr. Josip Šilović, univ. prof. dr. Matija Ambrožič, ga. Leposava Petković, predsednica Jugoslovanske ženske zveze, ga. Mirka Grujić, predsednica Kola srbskih sester, ga. Vera Perović, soproga kraljevega namestnika, Vlada Vidaković, tajnik zveze mest kraljevine Jugoslavije, Anton Skala kot zastopnik prosvetnega ministrstva itd.

Glavni odbor Unije je sklical v Beograd prvi manifestacijski kongres za zaščito dece. Kongres bo otvorila Nj. Vel. kraljica Marija mati. Začel se bo 30. t. m. ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani novega Kolarčevega vseučilišča. Razpravljali bodo zlasti o vprašanjih zavetišč za otroke brez doma, o rasni higieni in o zaščiti dece.

V zvezi s tem kongresom za zaščito dece je Nj. Vel. kraljica Marija poslala po Uniji za zaščito dece jugoslovanski javnosti naslednje pismo:

Jugoslovanski uniji za zaščito dece!

Jugoslovanski naraščaj naj bo ponos našega naroda in glavni stebel veličastne zgradbe naše države. V svojih prsih nosi bodočo usodo našega naroda. Zato je vseh nas dolžnost, da na kar moči idealen način pospešimo razvoj vse naše dece in da posvetimo svojo največjo pozornost bodočnosti svojega ljudstva, svojih deci.

Sredstva, ki jih bomo potrošili za svoje otroke, bodo obrodila najlepše sadove. Prava štednja ni štednja na otroku, marveč štednja za otroka! Zato naj se iz javnih in zasebnih virov zbirajo čedalje večja sredstva in uporabljajo za načrtno zaščito dece. Poleg državne zaštite morajo našim otrokom posvetiti vso svojo pozornost tudi naše občine, zlasti pa naša mesta.

Najuspešnejše metode za otroško zaščito bodo izvedljive le na podlagi resnega študija. Poleg obilne dobre volje je potrebno ogromno znanje s primernimi življenjskimi izkustvi.

Z zadovoljstvom pozdravljam prve korake naše Jugoslovanske unije za zaščito dece na potu k njenim lepim in vzvišenim ciljem. Naj bi v vse vrste našega ljudstva prodiral občutek odgovornosti napram deci in bodočim pokoljenjem, naj bi prišlo do zdravega sodelovanja, zasebne iniciative z javnimi organi, tako da bi s strokovnjaki iz vseh naših krajev poiskali najboljše metode otroške zaštite.

Prvi jugoslovanski kongres za zaščito dece, ki ga Unija priredi ta mesec, bo v Beogradu. Kongres bo pospešil proučitev vprašanj naše otroške zaštite. Iskreno želim, naj bi za kongres zavladalo vsestransko zanimanje med uradnimi krogi in zasebnimi dobrotniki, kakor med strokovnimi delavci in prostovoljnimi sodelavci na področju naše otroške zaštite.

Naj Unija vztraja s svojimi prizadevanji in doseže najlepše uspehe v korist naših otrok, ki so up našega naroda in nosilec njegove srečne bodočnosti!

Marija s. r.

Beograd, v novembru 1935.

Tudi aktualne zadeve

Mnogokaj se smatra prav v teh dneh za najaktualnejše. Različni pogledi v svet in na nas razburjajo ne samo nas, temveč tudi razne nam več ali manj naklonjene osebe ali kar cele skupine. Seveda ni ta naklonjenost vedno sto procentno resnična ali verjetna, ampak diši po večji ali manjši kalkulaciji v teh za enkrat še neustaljenih in neizkristaliziranih razmerah. Verjetno pa je in tudi nikakor čudno, če marsikateri izmed nas v teh časih rad sliši vsaj majhen klic po pravilnem ocenjevanju našega dela in življenja, četudi mogoče ne prihaja od strani, ki bi svojo doslednost v tem pogledu ohranila tudi v drugačnih časih in prilikah. Posebno je še razumljivo, če so glasila, ki jim je človečanstvo in pravica princip in program na kilometrske daljave viden in otipljiv, onemela prav takrat, ko bi moral biti njihov glas najmočnejši in najdaljši slišen.

Pravilno bi bilo, da tudi mi pravično in nepristransko pregledamo naše delo, našo or-

ganizacijo kot našega čuvarja, da spoznamo, kje tiči vzrok teh na nas in naše vrste izvirajočih napadov.

Bistvo vsake organizacije je v pravilnem organiziranju članov na naprej določeni osnovi. Ta osnova mora biti sad temeljitih spoznanj, vzeta mora biti iz življenja organiziranih članov ter mora združevati vse njene člane v nerazdružljivo celoto.

Naši organizaciji mora biti podlaga skupna stanovska zavest, ki najde svojo utemeljitev: 1. v enakem ali vsaj sličnem delu njenih članov, 2. v istih ali vsaj skupnih gospodarskih (materialnih) težnjah in ciljih in 3. iz tega izvirajoči skupni obrambi vseh delovnih in materialnih interesov.

Marsikdo bo pomislil, kakšna mora biti prav za prav ta tročlena podlaga. Poglejmo v ono življenje, ki bi moralo biti v najboljšem primeru tej podlagi merodajno.

Skupno učiteljsko delo v šoli in izven nje nas združuje v učiteljskem poklicu. Delo

VSEBINA:

Še nekaj iz stanovskega gospodarstva.

Nj. Vel. kraljica Marija za zaščito dece.

Tudi aktualne zadeve.

Državni proračun.

Važne določbe finančnega zakona.

CMD gradi novo šolo.

Čehoslovaki za svoje šolstvo.

LISTEK: Učitelj Čižigov v nebesih.

Splošne vesti. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. —

Novosti na knjižnem trgu.

v razredu na enorazrednici v hribih ali v istem razredu na šestrazrednici v mestu ob železnici je podvrženo istim pedagoškim pravilom seveda s primerno diferenciacijo.

Gospodarske (materialne) težnje vseh članov naše organizacije morajo biti v bistvu enake. Vsak si hoče zagotoviti primerno življenjsko eksistenco z neobhodnim minimumom zase in za svojo morebitno družino. Cilj vseh je, da ta minimum v kolikor ga nimamo, dosežemo oziroma se mu v večji ali manjši meri približamo. Zato so naše zahteve po pravično odmerjeni plači, po stalnosti na službenem mestu, po pravilno urejenih, na zakon in stanovsko moralo se opirajočih premetitvah, pravičnih napredovanjih itd.

Skupna obramba naših delovnih in materialnih interesov je že razvidna iz predhodne utemeljitve dela in gospodarskih teženj in ciljev. Kjer se ne spoštuje pravične odmere eksistenčnega minimuma, kjer ni za naše delo edino pravilne stalnosti, kjer ni poštenih premetitev, namestitvev itd., tam mora organizacija uporabiti številčno moč svojih članov, ki morajo z vso zavednostjo in brez ozirov na individualne koristi podpreti skupni veto takemu ali enakemu dogajanju.

Iz teh treh premis mora iziti naša stanovska zavest, ki ne sme poznati nikake diferenciacije med posameznimi člani. Skupnemu delu se morajo člani sporazumno podrediti, izjem ne smemo poznati. Gospodarske težnje vseh kakor tudi posameznih članov se morajo obravnavati z vidika skupnega dobrobita, odzdati se moramo v obrambi interesov enega tovariša oz. nekaterih vsi brez razlike, kakor tudi obratno. Specialno osebne koristi moramo abstrahirati v trenutkih višjih skupnih koristi. Stanovska zavest in z njo združena morala mora biti vsakemu članu enako vredna in visoko stoječa. Seveda ne moremo govoriti o kaki stanovski morali, če pravilno ne ocenjujemo dela, življenja, gospodarske plati svojega tovariša, če smatramo upravičene zahteve svojih tovarišev za neutemeljene, ker se v svoji duševni lenivosti nismo mogli dovoljno uživet v njegov položaj in točno preštudirati vsega, kar pri tem prihaja v poštev, ter se istočasno postavljamo za superiorne sodnike za kulisami na nepravih mestih in ob nepravih ljudeh. Stanovska morala je prav tako potreba, kot pravilna višina eksistenčnega minimuma.

Osvetimo sedaj vse te pogoje s prave, odkritosrčne strani našega življenja. Povprašajmo se, ali jim ustrežamo ali ne.

Marsikdo si bo rekel, da ni nikdar grešil proti svoji stanovski zavednosti in proti stanovski morali. Poglejmo, če je res tako. Zgodi se, da se povsem interne šolske zadeve, ki spadajo samo v šolo in se tičejo posameznih kolegov, obravnavajo v prostorih in krajih popolnoma neprimernih in ob priliki »prijetnega« kramljanja z ljudmi, ki se jih zadeve prav nič ne tičejo. Kdo ti bo svetoval v šolskih zadevah, če ne tvoj tovariš ali tovarišica. Ne iščimo zaslonbe in sveta v lastnih šolskih zadevah pri ljudeh, ki imajo sicer položaje take ali take, a nimajo z našim stanom ničesar skupnega.

Mnogokrat nisi zadovoljen z učiteljskim poklicem, odtujen si lastnemu življenjskemu interesu, ker ga smatraš za podrejenega. Tedaj si ne išči prijateljev, če svojih tovarišev in tovarišic ne maraš, med ljudmi, ki te niso po družabnem položaju in ugledu vredni. — Vsak tak skok se vedno maščuje, prej ali slej ti bodo tovariši potrebni. Kdo te bo takrat podprl, če si jih preje zapustil?

Delo vseh prav tako ni isto ali enako. Vzemimo tovariša — upravitelja na enorazrednici v hribih. Ves dan šola, zvečer upraviteljski posli poleg vsegomega izvenšolskega dela. A drugo naj bo tovariš ali tovarišica v mestu, kulturnem središču, v enem razredu.

Obramba naših skupnih interesov prav tako šepa. Mesto, da bi se vsaj tu vzdržala popolna skupnost, se radi koristi nekaterih posameznikov, mnogokrat tudi iz gole servilnosti in strahopetnosti kršijo najelegantnejša pravila naše organizacije. Če pa organizacija potem radi razcepljenosti ne doseže zastavljenega cilja, groze z izstopom in članom izvršnega odbora potikajo raznovrstne manipulacije. A če bi organizacija dosegla kljub izstopu članov in kljub nelepemu pod-

tikanju svoj zastavljeni namen, kje je sedaj tisti, ki se bo odpovedal koristim, na ta način pridobljenim. Smatral bo, da je samo ob sebi umljivo, da je za svoje neučiteljsko in nelepo postopanje prejel bonitete, pridobljene po organizacijski poti.

Resnica je, da je zadnje znižanje prejemkov občutljivo najbolj mlajše članstvo, predvsem pa poročeni pari z otroki. Saj je znano vsem, da je znižanje od 300—800 Din bilo skoraj običajno. Razumeti in pravilno moramo oceniti svoj lastni položaj in položaj svojega tovariša, da ne bo nepotrebnega nerazpoloženja izvirajočega iz nepoučenosti.

Kakor vidimo, je toliko razlik med posameznimi člani, da je enotnost za podlago organizacije na videz res težka ali skoro neizvedljiva. Neizvedljiva bi bila, če bi se sami stopnjevali to diferenciacijo do absurda. — Vendar preglejmo svoje vrste, povzdignimo našo stanovsko zavest in stanovsko moralo na tako visoko stopnjo, da ne bo nihče mogel dvomiti o njej. Ravnanje se moramo v vsem svojem delu po principih, ki so z etičnega in socialnega vidika neovrgljivi. Tu je delo naše organizacije, čuvati nad etično in socialno pravičnim odnosom med posameznimi člani, ki bodo morali imeti v sebi toliko kulture in razumevanja, da se bodo ukrepom nastalim iz tega prostovoljno podredili.

Dokler pa ne bo naša stanovska zavest in stanovska morala tako visoka, da bomo

lahko razlikovali med skupno in osebno koristjo, med svojo koristjo in koristjo svojega bližnjega tovariša in bomo lahko svojo korist umaknili drugi, ki bo bolj upravičena, toliko časa tudi ne smemo upati, da bomo vsaj v splošnem izgladili razlike in da bo organizacija moč, ki bo uklonila lahko vse nam nasprotujoče ovire. Izvršni odbor ne more biti odločen v ukrepih, če ne more upati na zaslombo vseh svojih članov in če v najtežjih trenutkih zavladajo med članstvom malodušje in zbežanost radi hipnih neugodnosti. Takemu članstvu ni treba organizacije, takemu članstvu je treba sile, ki ga bo naučila spoštovati skupnost in svoj stan.

Zavedati se moramo, da smo le sami sebi pomočniki. Pomoč raznih drugih ljudi je vedno več ali manj posrečena kalkulacija skritih ciljev, ki naj privedejo učitelja na pot njim lastne koristi. Nikdar še ni bil glas po osamosvojitvi potrebnejši kot v teh dneh. Samo stanovska organizacija naj bo meritorna za nas, ne iščimo si pomoči in poprave krivic pri raznih nemerodajnih lajkah. Ne pozabimo nedavne preteklosti, prav tako tudi ne svoje krivde za marsikaj.

Kakor hitro bo članstvo stanovsko zavedeno in bo spoštovalo poleg zakona še bolj stanovsko moralo ter bo sledilo ukrepom vodstva brez ozira, takrat bo naša moč taka, da se nam ne bo treba bati nikogar. Zato: Učitelji, zavedajoči se samega sebe, pristopite vsi v stanovsko organizacijo. Debevec Boris.

Državni proračun

Predlog proračuna za leto 1936/1937 določa 10.307.040,784 Din izdatkov in ravno toliko dohodkov.

Predlog proračunskih izdatkov izgleda v primerjavi s sedaj veljavnim proračunom takole (vse v milijonih Din; v oklepajih razlike nasproti sedanjemu proračunu):

vrhovna državna uprava 157,7 (+3,6), pokojnine in invalidnine 1100,7 (—), državni dolgovi 767,9 (—152,7), ministristvo pravde 349,5 (—9,2), ministristvo prosvete 833,1 (—17,5), zunanje ministristvo 121,5 (—1,4), notranje ministristvo 517,3 (—28,9), vojska in mornarica 2309,4 (+309,5), ministristvo za zgradbe 154,6 (—13,1), ministristvo za promet 2177,8 (+3,0), ministristvo za pošto 362,3 (+30,4), ministristvo za kmetijstvo 95,7 (—7,4), ministristvo za trgovino 44,3 (—1,3), min. za gozdove in rudnike 266,1 (—24,2), ministristvo za soc. pol. 199,4 (—3,0), ministristvo za tel. vzgojo 11,8 (—2,4), rezervni krediti 40,0 (—);

skupaj 10.307 milijonov Din, to je za 57,2 milijona Din več, nego v sedanjem proračunu.

Slika dohodkov je v primeri s sedaj veljavnim proračunom naslednja (v milijonih Din; v oklepajih razlike nasproti sedanjemu proračunu): neposredni davki 1472 (—145), davek na posl. promet 660 (+170), vojnica in izredni davki 82 (—6), davčni zaostanki 85 (—), trošarine 825 (+27), takse 1039 (—66), carine 700 (+30), viški monopolov 1956 (—), državna podjetja 3488.

Skupaj 10.307 milijonov Din.

Predlog finančnega zakona ne vsebuje nobenih novih odredb, s katerimi bi se reševala večja vprašanja, ki zahtevajo večji studij in globlje proučevanje. V zakonu so odredbe, ki služijo za čim boljše izvajanje proračuna.

Važne določbe finančnega zakona

Prosvetno ministristvo se pooblašča, da lahko izvrši razdelitev kreditov, odobrenih za subvencije in pomoči, do zneska 50.000 Din.

Učiteljstvo.

Učiteljstvo osnovnih, meščanskih, srednjih in strokovnih šol, kakor tudi šolski nadzorniki se lahko dodelijo na delo v druge šole v prosvetno ministristvo, v ministristvo za telesno vzgojo naroda, k banskim upravam, k sreskim načelstvom kot prosvetni referenti. Dalje se lahko namestijo kot prosvetni referenti, delegati, direktorji in učitelji v inozemstvu kot tudi v kulturnih in prosvetnih društvih, ki imajo svoje šole in internate. Ta dodelitev je lahko daljša od treh mesecev, izvzemši § 80 uradniškega zakona. Ti uslužbenici pa nimajo pravice do dnevnice po predpisih uredbe o povrnitvi potnih in selitvenih stroškov državnih uslužbencev. Dodelitev se lahko vrši pri učiteljih osnovnih šol samo v krajih službovanja, pri učiteljih drugih šol pa tudi izven kraja službovanja. Dodeljeni ali narodni učitelji imajo pravico do stanarine iz proračuna prosvetnega ministristva, v banovinah iz banskih proračunov iz prihrankov osebnih

prejemkov. Učiteljstvo osnovnih šol, dodeljeno meščanskim šolam, ima pravico do stanarine iz občinskih proračunov. Učitelji osnovnih šol, ki so si pridobili kvalifikacijo učiteljev meščanskih šol, se lahko brez pogojev § 101 zakona o narodnih šolah postavljajo v kraj, kjer so meščanske šole in dodeljujejo na delo v te šole. Sreski šolski nadzorniki kakor tudi funkcionarji teh poklicev bodo prejeli svoje prejemke iz kreditov, ki so dodeljeni za plačilo prejemkov teh učiteljev.

Šolanje v inozemstvu.

Nadalje vsebuje finančni zakon v pooblastilih prosvetnemu ministru določila, da morajo državljani kraljevine Jugoslavije bodisi v državi ali izven nje, če se žele šolati na katerikoli šoli v inozemstvu, imeti za to predhodno odobritev prosvetnega ministra. Vsem onim, ki bi odšli na katerikoli šolo v inozemstvu brez te odobritve, se jim to šolanje ne bo priznalo.

Važno določilo.

V § 44. se ministriški svet pooblašča, da podvzame vse v okviru zakonov potrebne

ukrepe, ki bi imeli za posledico uvrščenje gospodarskih razmer.

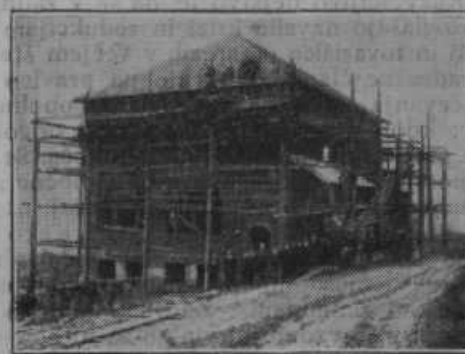
Ministriški svet bo dalje izvrševal revizije osebnih izdatkov, honorarjev, nagrad in drugih postranskih prejemkov, ki jih uživajo državni uslužbenci po dosedanjih predpisih poleg njihovih rednih zakonskih prejemkov, ter bo omejil te prejemke na največ 50% rednih prejemkov. Zaradi sistematiziranja mest v državni službi bo ministriški svet proučil število osebja ter vsega poslovanja posameznih državnih uradov ter bo po potrebi izdal odloke o ukinitvi ali spojitvi uradov, ki se pokazujejo odveč.

Postavitve — prevedbe — napredovanja.

§ 45. določa: Sklepi o sprejemu uslužbencev v državno ali samoupravno službo, kakor

tudi sklepi o napredovanju in imenovanju istih v višjo skupino se lahko izdajo šele potem, ko so pristojni organi ugotovili, da obstoji prosto mesto in prost proračunski kredit. Za kredite, ki bodo tako predloženi v odobritev pristojnemu ministristvu, odnosno pooblaščenim organom, bodo le-ti odgovarjali solidarno za povrnitev škode po zakonu o glavni kontroli, če za izdajo teh ni proračunskega mesta in kredita. Dejstvo, da napredovanje ali imenovanje ne obremenjuje z ozirom na § 4. zakona o naknadnih izrednih kreditih za proračunsko leto 1933-34, se ne bo smatralo, da obstoja prosto proračunsko mesto in kredit. Na breme svobodnega kredita enega uradnika višje skupine se more postaviti samo en uradnik višje skupine s tem, da se ne more prekoračiti niti število niti skupna vsota kredita, odobrenega v proračunu.

CMD gradi novo šolo

Graditev nove šole.

Tam na naši severni meji na Kozjaku v prijazni dolinici pod sv. Duhom v Gradišču je pričela CMD graditi za svojo 50-letnico novo moderno šolo. Delo družbe sv. Cirila in Metoda je znano vsemu učiteljstvu. Saj je ta narodno obrambna družba zgradila že mnogo šol v narodno ogroženih krajih. Znano je tudi, da so vse njene šole lepe stavbe in da je

bivanje v njih učiteljstvu in učencem v veselje. Sedaj gradi to lepo poslopje, v katerem bo dvorazredna narodna šola. Imela bo poleg lepih svetlih učilnic stanovanje za učiteljico, prostore za šol. kuhinjo, knjižnico. Njena graditev je že zahtevala velike vsote in truda.

Vsled napačne miselnosti, da družba ni več potrebna in da naj šole gradi država, so se zmanjšali dohodki družbe. Mnogo je potreb, pa ni kritja za nje. Učitelji so bili in so vedno vneti člani CMD, zato tudi v teh težkih časih ne pozabimo dobrotnice in zaščitnice šolske mladine. Posnemajmo sosedo. Vzbuja jmo zanimanje javnosti za položaj Slovencev v narodno ogroženih krajih, kakšne so razmere na naših obmejnih šolah. Pričimo z zbiranjem dinarskega sklada za podporo šolam. Mlačnost pri narodno obrambnem delu ima že danes za posledico padanje števila Slovencev v mešanih krajih. Tu je samopomoč na mestu. Učiteljstvo, ki živi med narodom, stori lahko mnogo dobrega za ohranitev naših narodnostnih meja. Strmimo se okoli CMD in ji pomagajmo, bratje ob meji nam bodo hvaležni.

Čehoslovaki za svoje šolstvo

Jugoslovansko učiteljstvo ni z nobenim drugim narodom v tako tesnih stanovskih stikih kakor z brati Čehoslovaki. Pa tudi v naših strokovnih listih in na naših zborih se čestokrat bavimo z napredkom šolstva v naši bratski severni državi. Omenjam naj le predlanski učiteljski zbor v Ljubljani, ki se ga je udeležilo učiteljstvo več okrog Ljubljane razmeščenih srezov ter nas je zagrebski profesor in bivši učitelj Salih Ljubunčič seznanil s šolstvom v CSR. Na lanskem zboru 9 sreskih društev JUU — gotovo naše največje učiteljsko zborovanje — ko smo proslavljali Masaryka, pa nam je prišel predavati celo profesor Masarykove univerze iz Brna dr. Mihajlo Rostohar, sicer naš dolenski rojak.

Čehoslovsko šolstvo je gotovo med najbolj razvitimi na svetu. Statistika v CSR skoro ne pozna analfabetov. Pač najlepše spričevalo za državo, ki ji stoji na čelu eden največjih svetovnih učenjakov in filozofov dr. Masaryk. Prav te dni ima praški parlament obilico dela, zbornica pretresa državni proračun za prihodnje budžetsko leto. V naših listih smo čitali, da je čehoslovski državni proračun skoro edini na svetu, ki je izkazal preostanek. Zanimivo je zasledovati debato o proračunu v CSR za prihodnje leto.

Generalni referent Remeš, ki je podal temeljno sliko prihodnjega proračuna je sicer ugotovil, da se nahaja tudi CSR pod težko pezo svetovne krize, ki tlači državo že 6. leto. »Vendar v teh težkih časih ne smemo pozabiti šolstva in s tem napredka našega naroda« je bil soglasen klic poslanske zbornice.

Preden izreče plenum besedo o prosvetnih in šolskih vprašanjih razpravljajo poslanci o vseh predmetnih zadevah v kulturnem odboru. Letos je te dni razpravljajal kulturni odbor praške poslanske zbornice o kulturnih in

šolskih zadevah ob navzočnosti šefa čehoslovške prosvete ministra dr. Krčmara. Prasebno temeljita je bila debata o šolskih vprašanjih. Posnemam le dvoje, troje podrobnosti. Poslanec Otáhal je obrnil posebno pažnjo mladini, ki je dokončala studije pa ne najde zaslужka. Prikazal je na nekaterih zgledih žalostne slike o taki mladini, ki jo je pogoltnila ulica. Za to mladino se bo skušalo najti priliko, da se šola še naprej v raznih težajih. Prav duhovna poglabitev jo naj odvede od strahot ulice in duhovnega razkrajanja. Poslanec Chalupa pa je pokazal na posledice gospodarske krize. Zaradi zmanjšanja življenjskih sredstev se opaža nagibanje prebivalstva sistemu enega ali dveh otrok. Padec porodov je viden že v nekaterih razredih osnovnih šol. Državna uprava naj podvzame vse mere, da se zviša narodova plodnost.

Poslanec Apelt pa je zahteval vso pozornost vprašanju novih šolskih zgradb. Stoletje otroka zahteva higijenskih šolskih stavb. CSR se tega dobro zaveda.

Pri gradnji šolskih stavb ne štedijo novcev. Pisec teh vrst je imel priliko, da si je ogledal šolske stavbe v več krajih v CSR. Med najbolj impozantnimi stavbami je šolska palača v Hradcu Kralovem, ki so si jo ogledali svoj čas tudi člani UPZ na svoji prvi inozemski turneji. Nedavno otvorena brnska juridična fakulteta v univerzitetnem centru pa je sploh višek, ki ga pozna šolsko stavbarstvo.

Trenotno grade tudi v Pragi več stavb za učne namene.

Zdaj na jesen so zastavili lopate za temelje gimnazijskega poslopja v XII. okraju. Stavba bo dolga 82 m, široka 12,5 m in trinadstropna. Telovadnica pa bo v posebni stavbi d = 25 m, š = 11 m. Mimo raznih dvoran za risalnice, fizikalno dvorano, dvorano za pev-

Lojze Zupanc:

Učitelj Čičigoj v nebesih...

V letu Gospodovem 1935., devetnajsti dan po prazniku Vernih duš, je učitelj Čičigoj prišel med krlatce. Tam so ležali pod drevjem ljudje in dremali. Op je pa že takšne baže neobdobja, da se mu brez dela ni dalo postopati nad zvezdami, zato je — lepo tablo naslonil na samotno drevo in nič koliko učencev je imel. Še sveti Peter, ki je posedal na pragu, je vzel na stara leta knjigo v roke. Nekaj dremajočih je pa seveda še zmerom ostalo pod drevesi. — (Vencislav Winkler.)

Ampak, tile dremajoči so bili šele pravi gadje! Pa kaj hočemo, svetemu Petru se je na stara leta zdelo primerno vzeti knjigo v roke, pa ni prav nič čudnega, če se je slepura, zmotil in odprl nebeske dveri tudi takim, ki tega niso zaslužili. Moj Bog, ko so se le-ti prebudili in zagledali pod drevesom učečega Čičigoja, so zagnali takšen strahovit krik, da je samemu Petru od strahu padla knjiga iz rok.

»Tfej, da te le sram ni, Čičigoj,« so zavrli. »Kako si pa ti prišel semkaj, a?«

Čičigoj pa, revše egavgo, je zajokal: »Tak lepo vas prosim, ljubi tovariši moji, vsaj vi mi dajte tukaj v miru splesniti. Lejte, v vicah me niso marali, iz pekla so me hudiči nagnali, i kam naj pa grem, ko me pa na zemlji tudi ne marajo?«

Pa je vstal največji med njimi, bil je pravi silak, ki mu Čičigoj niti do ramen ni segel, in božjastno zakričal:

»Tak tako se prenevedaš? Lepa reč. Kje si se pa potikal od 26. marca 1931. leta, a? Mar misliš, da niso segli od zemlje glasovi le-sem ter nam sporočili, da si tisti dan poslednjič čivknil v nekem listu, potlej pa umrl!«

»Pa je tako tudi prav,« je primeknil drugi. »O, tudi k nam v nebesa pošiljajo tisti časopis, kjer je bil takrat objavljen tvoj dnevnik in pa tvoja korespondenca, ja. Viš, pa si se zameril nekaterim, ko si v mottu tistega dnevnika zapisal vrstice: Nekateri učitelji imajo komaj par ur službe na dan. Pridni učitelji so redke izjeme! — Ali se tako piše o nas? Ti seme ti, neveljavo! Viš, prav privoščili smo ti takrat, ko si jo dobil po glavi, da si umrl, pa da nisi nič več mogel objavljati tistih onegavih dnevnikov in v pisem od tam gori neke, kjer se je rodil Krpan, kot si sam napisal, pa še podoben lari-fari.«

Pa je vstal tretji in očital:

»Tfej, da te le sram ni, učitelj Čičigoj. Cela štiri leta si se potepal od zemlje k vici-am, od vic v peklo, iz pekla pa k nam. Ali se to potepanje spodobi za človeka, ki bi moral biti drugim v lep zgled? Pa to še ni vse. Še druge čedne stvari smo sišali o tebi. Mesto da bi dal po svoji smrti zemljanom mir in počival v miru, si izmisliš, šleva široko-ustna, in od časa do časa pošiljaš kakšno pismo na zemljo v cajtengo in razburjaš du-hove. Pa kot že rečeno. Tiste cajtengo čitamo tudi mi in tako smo zvedeli za vso tvojo gre-hoto.«

In četrti je vstal, se pretegnil, ter mu pričel naštevati zločine:

»Nehvaležnost črna. Nisi se zadovoljil, da si mirno umrl in da smo ti napisali spodoben parte, nak, šel si, mrcina, in se vsedel za čisto nov kateder in se vstopil pred čisto novo tablo, potlej pa se še upaš trkati na grešna prsa, da si vse te dobrine dobil po nekakšnem razpisu.«

»Jojhata,« je zavekal Čičigoj, »to pa že ni res, kar mi očitáš. Opravljajo me tisti, ki so ti to povedali. Kateder, o katerem govoriš, je bil takrat šele v delu in nove table tudi še ni bilo. Tisti, ki so to delo naročili, niso imeli penězov za mojstre, jaz sem jih v loteriji zadel, plačati sem potlej imel s čim, in jih privlekel v zapuščene in dotlej pozabljene hribe. Pa, ali sem zaslužil od vas te očitke, če sem bil izvoljen med izbranci kaj?«

»Boš precj tiho!« mu je oni presekali besedo. »Kaj boš onegavil. Čitali smo, vse-eno kje, pa konec. Pa to še ni vse. Greš in delaš zmedo, ko pošiljaš v cajtengo pošto, opisuješ banalno o razbojniških napadih na šole in farovže in delaš s tem reklamo za časopise, ki takšne banalnosti objavljajo. No, pa te je lepo oni dan počesal tisti, ki je tvojo pošto primerjal s pobeljenimi grobovi! Pa saj jo je tudi ubral na pravem mestu, viš, ko je vedel, da si že pred štirimi leti umrl. Le ti tega nočeš vedeti in kar naprej, pa ne da bi te kdo kaj vprašal, rogoviliš in nam delaš sramoto.«

Strahno se je učitelj Čičigoj bal teh očitkov. Hlače so se mu pričele tako tresti, da si jih je moral za sedem lukenj pritegniti na opasač. Pa kar tako se tudi ni dal stisniti za lepo nebesko tablo. Glas se mu je ihte kar

tresel, da še spregovoriti ni mogel, zato je s kredo napisal na tablo tole:

»Počemu bi me tako zmerjali! Krivični ste mi, pa če bi dušo imel, pokazal vam bi jo bil, da je čista in nedolžna. Bog oca pa mi jo je že pred štirimi leti, ko sem bil umrl, vzel, zato tega ne morem. Pa saj vem, kaj hočete. Posebno ti, ki si mi nove table in novega katedra nevoščljiv, bi se nemara rad, spovnil nazaj v isti kraj, kjer si že nekoč tudi ti brisal staro tablo in sedel še za stari in črviim katedrom. Nak, Malo se menim, če grmite name, saj je še tisti onegavi Francé prešerno zavl, ko je pribil:

Naj misli, kogar bi puščice te zadele, da na visoki vrh lete iz neba strele.

No, po vsem tem pa bo nemara že res, da sem na vse vaše grmenje in streljanje v prazno še ponosen. Mislite da me črnite, mi pa kadite, haha! Sploh pa sem zadovoljen, če me le mladina mara. Oni dan se je namreč v tistem onegavem časopisu, ki mi ga radi mojih pošt očitate, izrekla, da bo sama nari-sala prizor k mojemu pismu, kako Turki vle-čejo zvonove svete Magdalene v Kolpo. Zvon sem jaz, Turki bi pa vi radi bili, pa v nebesih jim ni mesta, hahaha!

To jim je bilo pa že preveč. Da bi se še norčeval iz njih, nak! Planili so nanj, ga po-drli na tla, pograbili tablo poleg nebeskega drevesa in ga z njo našeskali. Tisti, ki je bil šivávec med njimi, pa je priskočil z iglo in nitjo, da bi mu zašil usta...

Zahvaljen bodi nebeski Bog. Mednje je planil sam sveti Peter in komaj se mu je po-srečilo, da je preprečil to nakaz.